

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چشم کبرترین دوستی

دوره پنجم، شماره، مضمون

نام جزوه: چشم‌گیرترین دوستی
نویسنده: هیأت تحریریه موسسه در راه حق
ناشر: موسسه در راه حق
نوبت چاپ: مکرر
تاریخ چاپ: ۱۳۹۶ هـ ش
چاپخانه: سلمان فارسی
نشانی: قم، خیابان آیت الله مرعشی نجفی (ارم)
کوچه ۲۰ - پلاک ۱۰ - موسسه در راه حق
تلفن: ۲-۳۷۷۴۳۲۲۱ (۰۲۵)

www.darrahehaq.com

سامانه پاسخگویی پیامکی: ۱۰۰۰۲۲۲۳۳۳

رایگان

فهرست مطالب

- ایمان، بهترین زیربنای دوستی!.....۶
- هم بستگی تزلزل ناپذیر مسلمانان.....۱۰
- دوستی های ارزشمند و واقعی.....۱۳
- ایمان و عمل، بهترین عامل دوست یابی.....۲۳

دوره پنجم، شماره هفتم / ۵

دوستی‌های ناپایدار

چون ریشه‌ی از هم پاشیدن بسیاری از دوستی‌ها را می‌کاویم، به این نتیجه می‌رسیم که اگر دوستی بر پایه‌هایی لرزان و زودگذر بنا شود، بقا و دوام ندارد. هرگاه پول، ثروت، جمال، زیبایی، مقام و رتبه یا یکی دیگر از عوامل مادی و دنیایی انگیزه‌ی محبت و دوستی باشد، عمری کوتاه خواهد داشت و همواره از پایه لرزان است؛ زیرا به عوامل پدیدآورنده‌ی چنین دوستی‌ها نمی‌توان اعتماد کرد. تا آن عوامل وجود

۶ / مردم خواهی، انسان دوستی

دارند، صورتی از محبت ظاهری جلوه گر است و با رفتن آنها محبت نیز کم رنگ شده و غروب می کند. محبت و دوستی ریشه دار - که می تواند زیربنای بسیاری از صفات برجسته‌ی انسانی قرار گیرد - آن است که پایه‌ی آن محکم و چیزی جز امور مادی و زودگذر باشد.

ایمان، بهترین زیربنای دوستی!

یگانه چیزی که اصالت و استواری دارد، ایمان و هدف‌های دینی است. اگر محبت و دوستی انسان، نسبت به دیگران، برای خاطر ایمان آنان و پیوندشان با خدا باشد، گسسته نمی شود؛ زیرا بر پایه‌ای محکم بنا شده است.

دوره پنجم، شماره هفتم / ۷

و این ویژگی دین جاویدان اسلام است که زیربنای همه چیز را ایمان قرار داده است. در این مکتب اصیل و ارزنده، دوستی و دشمنی‌هایی که بر پایه‌ی ایمان استوار باشد - یعنی فقط برای خدا باشد نه چیز دیگر - نیرومندترین رشته‌های ارتباط بین آفریننده‌ی جهان و آفریدگان به شمار می‌آید.

پیامبر بزرگ اسلام (صلی الله علیه واله) - که همواره از سوی خدا بر او درود - برای آموزش یک چنین اصالتی به پیروانش، پرسشی این‌گونه مطرح می‌فرماید:

«از دیدگاه شما کدام یک از رشته‌های پیونددهنده‌ی بین پروردگار و بندگانش محکم‌تر است؟»

۸ / مردم خواهی، انسان دوستی

یکی در پاسخ گفت:

- «به پیشگاه خدا نماز گزاردن.»

دیگری گفت:

- «زکات و مالیات اسلامی را پرداختن.»

سومی بیان داشت:

- «روزه داشتن.»

چهارمی گفت:

- «آیین خدایی حج رابه جا آوردن.»

پنجمین گفت:

- «دراهم خدا پیکار نمودن.»

پیامبر (صلی الله علیه واله) فرمود: «اینها که

گفتید همه در اسلام ارزشمند و ارج دارند؛ ولی

محکم ترین رشته های ایمان نمی تواند باشد.

دوره پنجم، شماره هفتم / ۹

محکم‌ترین پیوندهای ایمان، دوستی برای خدا و دشمنی برای خداست. دوستان خدا را دوست داشتن؛ و دشمنان خدا را دشمن داشتن»^۱.

ششمین امام، حضرت صادق (علیه‌السلام) - که درود خدا بر او - از پیامبر بزرگوار نقل می‌کند که پیامبر فرمود:

«در پیشگاه پروردگار انسان‌هایی هستند که روی آنان از برف سفیدتر و از خورشید نیم روزی تابناک‌تر است؛ می‌پرسند: اینان چه کسانی هستند؟ گفته می‌شود: کسانی که به خاطر عظمت و بزرگواری پروردگار یکدیگر را دوست می‌داشته‌اند»^۲.

۱. کافی، ج ۲، ص ۱۲۵.

۲. وسائل، ج ۸، ص ۵۴۳.

۱۰ / مردم خواهی، انسان دوستی

و نیز امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «هر که در راه دین دوستی و دشمنی نداشته باشد، دین دار نیست»^۱.

این چنین آموزشی اصیل می تواند انسان‌هایی صمیمی و باصفا پرورش دهد، که زیستن آنان در کنار هم بر اساس تعلق و هم‌بستگی محکم است، به گونه‌یی که هرگز متزلزل و هیچ‌گاه از هم گسسته نمی‌گردد.

هم‌بستگی تزلزل‌ناپذیر مسلمانان

تعالیم عالی‌ه‌ی اسلام چنین است که: مسلمانان در هر کجا باشند، از آنجاکه دارای هدف مشترکی هستند و خدای یگانه را می‌پرستند؛ چونان به هم نزدیک‌اند

دوره پنجم، شماره هفتم / ۱۱

که گویی هیچ جدایی ندارند و همانند پاره‌های
یک‌تن زنده، پیکر واحدی را می‌سازند.

امام صادق (علیه‌السلام) فرمود: «مؤمنین باهم
برادرنند و (در پیوند برادری و عطفشان) همانند
پیکری (زنده) هستند که اگر عضوی از آن به درد
آمد، دیگر عضوها را قرار نیست^۱».

قرآن اوضاع پیش از اسلام را به یاد مسلمانان
می‌آورد و می‌گوید:

«موهبت خدای را بر خود یاد آرید، که دشمن
یکدیگر بودید و (خدا) میان دل‌هایتان پیوند و الفت
و دوستی نهاد و به موهبت او برادر شدید»^۲.

۱. کافی، ج ۲، ص ۱۶۶، حدیث ۴.

۲. آل عمران (۳)، آیه ۱۰۳.

۱۲ / مردم خواهی، انسان دوستی

آنگاه که اسلام پدیدار گشت، آتش اختلاف، میان قبیله‌ها فروزان بود. اسلام نه تنها اختلاف‌های پوچ نژادی، قبیله‌یی و سرمایه‌داری را از بین برد؛ و به دشمنی‌ها پایان داد، بلکه آن‌چنان دل‌های مسلمانان را به یکدیگر کرد که همانند برادر پشتیبان یکدیگر شدند. اسلام این برنامه را به جهان عرضه داشت که: می‌توان در سایه‌ی ایمان به خدا، همگان را باهم برادر کرد.

قرآن می‌فرماید: «مؤمنین - در هر جا که باشند و از هر نژادی - برادر یکدیگرند»^۱.

۱. سوره‌ی حجرات، آیه‌ی ۱۰.

دوره پنجم، شماره هفتم / ۱۳

آری دوست داشتن برادران دینی و از صمیم قلب و جان مهر ورزیدن به آنان، وظیفه‌ی حتمی مسلمانان است.

باید روح محبت در بین ایمان‌گرویدگان به اسلام و مذهب پرورش یابد و در سایه‌ی تعالیم عالی‌ی دین باهم برادر باشند.

دوستی‌های ارزشمند و واقعی

در اسلام آن‌گونه دوستی‌هایی ارزشمند است که اشعه‌ی تابناک آن بر شئون زندگی فردی و اجتماعی مسلمانان پرتو افکند و دست‌یابی به تکامل را رهنمون گردد.

قرآن می‌فرماید: «مردان و زنان باایمان دوست و سرپرست (و یارو مددکار) یکدیگرند، همواره همدیگر

۱۴ / مردم خواهی، انسان دوستی

را به کار نیک وامی دارند و از کارهای ناپسند
بازمی دارند.^۱»

از این آیه می فهمیم که: دوستی ایمان داران، با
مسئولیت و تعهدی سنگین همراه است و تنها
علاقه‌ی درونی کافی نیست، بلکه مسلمان باید در
برابر دوست خویش (مسلمانان دیگر) بی تفاوت
نباشد و از هر چه از او می بیند به حساب دوستی
چشم نپوشد و اگر از راه انسانیت دور شد، او را
راهنمایی کند. زیرا نتیجه‌ی دوستی و علاقه‌ی که بر
پایه‌ی هدف دینی و مذهب و ایمان استوار باشد؛ این
است که شخص، همان طور که به سرنوشت خویش
علاقه دارد، به سعادت دوست خود نیز، علاقه مند

۱. سوره‌ی توبه، آیه‌ی ۷۱.

دوره پنجم، شماره هفتم / ۱۵

باشد و او را به سوی خوش بختی رهنمون گردد. هرگاه لغزشی از وی دید، دوستانه او را یادآوری کند و او را از کارهای زشت بازدارد و به کارهای پسندیده وادارد^۱.

و اینک دوباره به گرامی گفتار امام صادق(علیه السلام) نگاهی می افکنیم که فرمود: «مسلمانان چنان پیکری واحدند که هرگاه عضوی از آن به درد آید دیگر عضوها را قرار نمی ماند.» این گفته‌ی نورانی - که نشان‌دهنده‌ی روابط عمیق و اصیل مسلمانان است - به ما می فهماند که آن‌گونه دوستی در اسلام ارزشمند و ارج‌دار است که: کردار و رفتار مسلمانان بر صمیمیت و واقعیت آن گواه

راستین باشد. اگر محبتی چنین پدید آمد، نابسامانی‌هایی که در اثر ناآگاهی و تکروی مسلمانان در زمان کنونی به چشم می‌خورد، همه ریشه‌کن شده و مسلمانان می‌توانند در سایه‌ی «انس و علاقه به هم» جامعه‌یی واحد و مترقی، تشکیل دهند.

ازین رو بر پیروان قرآن و اسلام لازم است جغرافیای اسلامی را به دقت مطالعه کنند و نیازهای جوامع خود را دریابند و پیوند ارتباط رابین جوامع اسلامی محکم کنند.

رهبران اسلامی برای تشکیل چنین جامعه‌یی برنامه‌های عالی و باارزشی داده‌اند که مسلمانان در هیچ زمانی از به کار بستن آن برنامه‌ها بی‌نیاز نخواهند بود.

دوره پنجم، شماره هفتم / ۱۷

وظایف برادران ایمانی

در اسلام، برادران مسلمان نسبت به یکدیگر وظایفی دارند که باید انجام دهند؛ تا رشته‌ی هم‌بستگی آنان بر جا بماند.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) - که پیوسته از لب پاکان بر او درود - به فرزندش محمد سفارش می‌کند: «حقوق برادر ایمانی خود را به حساب دوستی و برادری از بین نبر. چراکه اگر حق کسی را ضایع کنی او دیگر برای تو، برادر نیست»^۱.

امام صادق (علیه السلام) درباره‌ی حقوق برادران ایمانی می‌فرماید: «برخی از حقوق مؤمن بر مؤمن دیگر، این است که دوستی او را در سینه

۱. وسایل، ج ۸، ص ۵۴۶، حدیث ۱۲.

(قلب) جای دهد در اندوخته و مال خود با او به مواسات عمل کند (یعنی به وی کمک مالی بنماید) در غیاب او جانشین وی و سرپرست خانواده اش باشد، هرگاه کسی به او ستم کرد، او را یاری کند... و بدو خیانت نکند، در هنگام نیاز او را رها نسازد، بدو دروغ نگوید، با او با گفتار ناهنجار (حتی کوچک ترین کلمه ی زشت و ناپسند) صحبت نکند، چه آن که اگر کلمه یی زشت و ناپسند به برادر ایمانی خود بگوید، رشته ی دوستی آن دو گسسته می شود؛ و اگر به او بگوید: «تو دشمن من هستی» این گفتار با مسلمان بودن هر دو سازش ندارد: (زیرا مسلمان دشمن مسلمان نیست) و اگر تهمت بدو زند، ایمان

دوره پنجم، شماره هفتم / ۱۹

از قلبش می‌رود بدان گونه که نمک در آب حل شده
و از بین می‌رود»^۱.

درجایی دیگر می‌فرماید: «مسلمان با مسلمان
برادر است به برادر خود ستم نمی‌کند، هنگام نیاز، او
را رها نمی‌کند و بدو خیانت نمی‌ورزد و بر مسلمانان
است که در راه هم‌بستگی و ایجاد وحدت بر پایه‌ی
عواطف و کمک به نیازمندان، کوششی پیگیر داشته
باشند و باهم با عطف رفتار کنند تا آن‌گونه باشند
که خدا بدان امر کرده است...»^۲

امام باقر(علیه‌السلام) - که درود خدا بر او -
در این زمینه می‌فرماید: «حق مؤمن بر مؤمن دیگر،

۱. وسایل، ج ۸، ص ۵۴۵ و ۵۴۶، حدیث ۱۰.

۲. وسایل، ج ۸، ص ۵۴۲.

۲۰ / مردم خواهی، انسان دوستی

این است که: اگر گرسنه بود، او را سیر کند. اگر برهنه بود او را بپوشاند. اگر اندوهناک بود او را شاد کند. اگر وامی بر گردنش بود (و توانایی پرداخت آن را نداشت) آن را بپردازد؛ و هنگامی که از جهان رفت (و خانواده اش سرپرستی نداشتند) سرپرستی آنان را بر عهده گیرد^۱.

حقوق برادران ایمانی در اسلام - که بر پایه‌ی ایمان و دین استوار است - به همین چند و چون که برشمردیم خلاصه نمی‌شود؛ بلکه چنان وسیع و گسترده و در تمام شئون زندگی ریشه دوانده است که نمی‌توان آن‌ها را در یک مقاله کوتاه آورد؛ ولی می‌توان بزرگ وظیفه اسلامی را در این گفتار پراچ

دوره پنجم، شماره هفتم / ۲۱

- که از امام صادق (علیه السلام) به ما رسیده است -
بیان کرد:

حضرت درزمینه‌ی حقوق مسلمانان به
معلی بن خنیس - یکی از یاران برجسته‌ی خود -
می‌فرماید: «آسان‌ترین حقوق برادران مسلمان این
است که: آنچه را برای خود دوست داری برای برادر
خود هم دوست بداری و آنچه را برای خود زشت و
ناپسند می‌داری (و نمی‌خواهی) برای او هم ناپسند
بداری»^۱.

پس دانستیم که «دوستی» در اسلام تنها یک امر
قلبی نیست. بلکه باید به وظایفی که اسلام تعیین

۱. وسایل، ج ۸، ص ۵۴۴، «ایسر حق منها ان تحب له ما تحب

لنفسک و تکره له ما تکره لنفسک...».

فرموده است، نیز آشنا شویم و درجایی که وظیفه ایجاب می کند حقوق برادران مسلمان را مراعات نماییم؛ و آن گاه که مصالح جامعه‌ی اسلام تقاضا می کند از انجام وظایف دریغ نکنیم و همواره در تحقق آن مصالح سخت پیگیر باشیم و باهم مهربان بوده و از جان و دل - هنگام توانایی - به نیازهای برادران ایمانی رسیدگی کنیم و در خدمت‌گزاری آنان کوشا باشیم.

امام ششم (علیه السلام) - که درود خدا بر او - به یاران خود می فرماید: «از خدا بپرهیزید. با یکدیگر، برادران نیکوکار و در راه خدا دوستان هم و با یکدیگر همبسته و مهربان باشید. به ملاقات و دیدار دیگر

دوره پنجم، شماره هفتم / ۲۳

بروید و درباره‌ی امر ما (ولایت) گفتگو نموده و آن را زنده بدارید»^۱.

ایمان و عمل، بهترین عامل دوست‌یابی

در پایان یادآور می‌شویم: اگر دوستی‌ها بر پایه‌ی ایمان و هدف‌های مذهبی استوار شود، نه‌تنها برای جامعه‌ی اسلامی ارزشمند و سودمند است؛ بلکه جواب‌گوی غریزه‌ی اصیل انسانی، یعنی: (خویش‌تن دوستی) نیز خواهد بود، چون به‌حساب این غریزه است که انسان می‌خواهد در جامعه، همگان به وی علاقه‌مند و او را دوست بدانند.

انسان می‌تواند در پرتو ایمان و کردار شایسته، این غریزه‌ی تشنه را هم سیراب کند؛ و تا هر جا که

۲۴ / مردم خواهی، انسان دوستی

اشعه‌ی تابناک ایمانش پرتو افکند به همان نسبت به تعداد دوستان و شدت علاقه‌ی مردم نسبت به خود، بیفزاید.

قرآن می‌فرماید: «آن گروه باایمانی که دارای رفتار و کردار انسانی هستند خدای رحمان در دل دیگر انسان‌ها برای آنان دوستی و علاقه‌ی شدیدی به وجود خواهد می‌آورد»^۱.

آن‌که خانه‌ی دلش آکنده از محبت و ایمان به خداست، به نیرویی دست‌یافته که نه تنها بیرون از پوست خودپرستی، سودجویی، خودکامگی بیرون آمدن و در دیگران جذب و فنا شدن، برایش مشکل نیست؛ بلکه در سایه‌ی این نیروی قوی،

۱. سوره مریم، آیه ۹۶.

دوره پنجم، شماره هفتم / ۲۵

توان فرساترین کارها را هم انجام می‌دهد و به جان، خدمتگزار انسانیت خواهد بود.

آن‌که به‌روز بازپسین معتقد است و می‌داند که رفتار و کردار او در آن روز کاملاً بررسی و سزا داده می‌شود: هم‌اره می‌کوشد که رفتاری انسانی و شایسته داشته باشد؛ تا از پاداش‌های بزرگ آن جهان برخوردار گردد؛ و انسانی این‌چنین نه‌تنها خود را از موجبات تنفر دیگر انسان‌ها زدوده است؛ بلکه چون کوه مغناطیس، مهر دیگران را به‌سوی خویش می‌کشاند. برای همین است که قرآن می‌فرماید: «سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا!». خدای رحمان مهربی در

۲۶ / مردم خواهی، انسان دوستی

دل دیگر انسان‌ها برایشان قرار می‌دهد (و آنان را از
محبوبیت همگانی برخوردار خواهد کرد).

پایان